

LEADER

Tunturi-Lappi

valokuva N-M Möykkynen

LEADER TUNTURI-LAPPI RY

VUOSIRAPORTTI 2018

Isopalontie 2
95900 KOLARI
www.leadertunturilappi.fi

p: 040 579 0639
p: 0400 628 183

Ihmisten kokoisille ideoille!
www.leadertunturilappi.fi

YHTEISTYÖSSÄ:

Sisällysluettelo

1 Strategian toteuttaminen vuonna 2018.....	3
1.1 Strategian tavoitteiden toteumatilanne	3
1.2 Strategian toteuttaminen ja rahoitetut hankkeet	4
1.3 Rahoitettujen hankkeiden vaikutukset	7
2 Leader-ryhmän oma toiminta ja laatutyö	8
3 Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä.....	10
4 Tavoitteet seuraavalla vuodelle	11
5 Yhdistys ja sen resurssit	11

JOHDANTO

Kulunut vuosi oli toiminnaltaan vauhdikas, Leader oli aktiivisesti mukana järjestämässä eri tilaisuuksia ja oli kentällä aktiivinen sekä haluttu yhteistyökumppani. Maakunnassa myllersi, tai ainakin siihen pyrittiin kovasti varautumaan mahdollisen maakunta- ja soteuudistuksen tullessa. Hankkeita oli hyvin käynnissä, osa päästiin jo päättämäänkin.

Hankepaine kasvoi loppuvuotta kohden ja hallitus teki tarvittavia linjauksia loppuohjelmakautta ajatellen. Jaettava rahamäärä hupenee, kuten tietysti pitääkin, loppukautta kohden, mikä aiheuttaa hankkeille erityisen kilpailutilanteen. Nyt onkin viimeistään aika kääriä hihat, jos ajattelee tällä ohjelmakaudella vielä jotain toteuttaa. Suunnitella toki voi vielä pidempäänkin, mutta yleensä hyvin suunniteltu on jo puoliksi tehty ja edesauttaa sekä nopeuttaa hankekäsittelyä ylipäättäen.

Kuitua pohjoiseen -hankkeen projektipäällikkö vei hankkeen kunniakkaaseen päätökseen ja aloitimme Seppo Alatörmäsen johdolla Kuitu kylässä -hankkeen heti perään. Alueen kuituosaaminen on kysyttyä jopa valtakunnan eri kolkissa, joten projektipäällikkö on todella ansainnut kuituviisaan tittelin.

Väylänvartta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi -hanke alkoi keväällä projektipäällikkö Laura Hokajärven vetämänä ja lunasti heti alkuun lupauksia yhteisestä tekemisestä kylämatkailun ja toimijoiden eteen. Hanke jatkuu vielä ensi vuoden ja on tuonut kaivattua yhteishenkeä sekä uskoa pieniin kyliin, jotka näkevät matkailussa erityisen mahdollisuuden kehityä ja kehittää omia palvelujaan.

Alueemme erilaisuus, ainutlaatuisuus, yhteistyöverkosto sekä halu tehdä aitoa yhteistyötä on erityinen valttikortti meille jokaiselle. Olemme avoimia, vastaanottavia ja yhteistyökykyisiä toimijoita, joiden voima piilee verkostossa ja tavassa hyödyntää sitä. Leaderilla on oma vahva paikkansa tässä palapelissä ja saamme myös olla erityisen ylpeitä siitä.

Kiitos siis sinulle, että saamme olla mukana kehittämässä Tunturi-Lappia aina vain paremmaksi paikaksi olla, elää ja yrittää.

Nähhään kylilä!

Nina-Maria Möykkönen
toiminnanjohtaja
Leader Tunturi-Lappi (LTL ry)

1 Strategian toteuttaminen vuonna 2018

1.1 Strategian tavoitteiden toteumatilanne

Strategian tavoitteiden näkökulmasta kulunut vuosi sujui suunnitellusti. Myöntövaltuuksiin nähden hankepaine on suuri, mutta verkoston avulla toimintaryhmä pystyi pääsääntöisesti ohjaamaan asiakkaita oikealle taholle rahoitusta hakemaan. Tunturi-Lapin alue on toimintaympäristönä hyvin erilainen muuhun maahan verrattuna ollen maantieteellisesti laaja, samaan aikaan perusväestöltään pienehkö, mutta toimijakentältään hyvin kansainvälinen ja monipuolinen.

Strategian painopisteistä parhaiten edistyy edelleen Revontuliyrittäjyys, joka pystyy vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin. Yrityshankkeet menevät lähes poikkeuksetta tämän painopisteen alle, joten tehdyt linjaukset yrityshankkeiden edistämisestä toimivat kokonaisuudessa hyvin. Edelleen alueen erinomainen yhteistyö kuntien elinkeino-osastojen, TE-toimiston, Lapin ELY-keskuksen sekä muiden sidosryhmien kanssa korostuu ja näkyy erityisesti yritysneuvonnan ja -hankkeiden toteutumisessa. Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja sen tuomat mahdollisuudet herättivät erityistä kiinnostusta vuoden aikana. Ala ei ole kuitenkaan helpoin muun muassa tukikelpoisten kustannusten syntyminen näkökulmasta, mutta yrittäjyys kiinnosti monia.

Läheltä käsin -painopisteen näkökulmasta tavoitteet ovat hieman määrällisten tavoitteiden kannalta alakynnessä, mutta toimintaryhmä on omalla toiminnallaan edesauttanut painopisteen toteutumista. Toimintaryhmä toteutti vuoden 2018 aikana osatoteuttajana Kolarin kunnan EAKR-rahoitteen hankkeen Valoisten kesäoiden ja keskiyön auringon kasvattamaa sinulle – Lähiruoka- ja luonnontuotealan selvityksen Tunturi-Lapissa. Hankkeen aikana saatiin aktivoitua pieniä toimijoita yrittäjyyteen uudelle alalle. Leader oli mukana jatko-toimenpiteissä edesauttamassa luonnontuotteiden edelleen kehittämisessä. Alueella tehdään nyt systemaattista työtä alan kehittämiseksi ja uusien pienyrittäjien tukemiseksi. Toimijat ovat vielä äärimmäisen pieniä, jolloin vain harva voi tehdä alkuinvestointeja suoraan yksin, näin ollen julkista toimijaa tarvitaan vielä alkuvaiheessa hyvin paljon. Alueen esimerkillinen yhteistyö myös luonnon- ja lähiruokatuotteissa on toiveissa synnyttää myös tulevaisuudessa lisää elinvoimaa.

Painopiste Nuoret on määrällisesti hieman ontuva kokonaisuus, mutta toimintaryhmä on itse ottanut koppia nuorten aktivointityöstä ja suunnitellut kokonaisuuden erityisesti alueen nuorten aktivointiin. Myös toimintaryhmän oma nuorten teemahanke ehdittiin hallituksessa puoltaa, mutta käynnistetään vuoden 2019 puolella. Nuorten aktivointia, osallistamista, sitoutumista kotiseutuun edesautetaan ryhmän toimesta jatkossa systemaattisemmin. Kuntien kanssa suunniteltiin yhdessä myös ESR-hakuun syksyllä 2018 hankekokonaisuus ohjaamotyypistä nuorten toiminnasta. Tarkoituksena tukea erityisesti nuorten yrittäjyyttä alkuvaiheessa. Päätöstä ei ehditty saada vuonna 2018.

Paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen -painopiste toteutunee myös tavoitteiden mukaisesti. Alueen kylissä on herätty omaehtoiseen kehittämiseen ja osissa kunnissa julkiset toimijat ovat ottaneet suurempaa koppia kehittämisestä kylin hyväksi. Muonio on aktivoitunut erityisesti yleishyödyllisten hankkeiden toteuttajana, missä myös pienet kokonaisuudet saadaan tehokkaasti vaikuttamaan koko kunnan alueelle.

Yhteenvetona voidaan todeta strategian toteutumisen olevan edelleen kohtuullisessa vauhdissa, paikoin jopa yli asetettujen tavoitteiden. Kaksi hieman heikompaa painopistettä on toimintaryhmän oman toiminnan avulla saatu vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin, vaikka varsinaisia hakijoita ei niihin vielä ole saatu riittävästi. Toimintaryhmän verkostomainen toiminta alueen hyväksi on kuitenkin esimerkillistä ja yhteistyön mahdollisuudet painopisteissä ovat yhtä lailla arvokkaita alueen kehittämisen kannalta.

1.2 Strategian toteuttaminen ja rahoitetut hankkeet

Leader Tunturi-Lappi ry:n (LTL ry) paikallisen kehittämisen painopistealueet ovat: 1) paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen, 2) nuoret, 3) läheltä käsin –luontolähtöiset palvelut ja tuotteet sekä 4) revontuliyrittäjyys –läntistä kehityskäytävää tukeva yrittäjyys sekä strategian läpileikkaavat teemat kestävä kehitys, nuorten yrittäjyys, ympäristö, tasa-arvo ja innovaatiot.

Vuoden 2018 aikana ja kumulatiivisesti Lapin ELY-keskuksen viranomaispäätöksen saaneet hankkeet ovat jakautuneet strategian painopisteittäin seuraavasti:

- 1) paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen 5 (18)
- 2) nuoret 1 (3)
- 3) läheltä käsin 1 (6)
- 4) revontuliyrittäjyys 7 (24)

Yhteensä vuonna 2018 ja kumulatiivisesti viranomaispäätöksen saaneita hankkeita oli 14 (51), joista hankehakemuksia oli 7 (20) ja yrityshankkeita 7 (31).

Hallitus käsitteli lisäksi hankkeita, jotka eivät ehtineet saada vuoden loppuun mennessä viranomaispäätöstä. Hankepaine on edelleen olemassa ja jäljellä oleva myöntövaltuus tulee olemaan tiukka. Hakijoiden edelleen ohjaaminen eri rahoittajille alkuvaiheen neuvonnan jälkeen korostuu ohjelmakauden loppua kohden. Näin ollen eri rahoituskanavien sekä verkoston tunteminen ja hyödyntäminen ovat äärimmäisen tärkeitä loppukautta ajatellen. Tässä Leader alueellisena toimijana on hyvä yhteistyökumppani.

Toiminta Maaseuturahaston rahoituksella

Leader Tunturi-Lappi hallinnoi koko Lapin kattavaa Kuitua pohjoiseen -hanketta, jonka Lapin ELY-keskus on rahoittanut 100% Maaseuturahastosta. Hankkeen projektipäällikkö on tehnyt erinomaista työtä ja saanut aktivoitua kyliä ja toimijoita hakemaan kyläverkkohankkeita yli odotusten. Hanke on erinomainen esimerkki onnistuneesta tiedottamisesta ja aktivoinnista, verkoston toimimisesta ja viranomaisen sekä kyläläisten välille rakennetusta yhteistyöstä. Hanke päättyi elokuussa 2018 ja sen vaikutuksesta Lappiin saatiin noin 5 Miljoonan euron investoinnit aikaiseksi. Seppo Alatörmänen projektipäällikkönä on saavuttanut kyläverkkosuuskuntien sekä verkoston luottamuksen asiantuntemuksellaan sekä verkostotoiminnallaan.

Toimintaryhmä ilmoitti hankkeen myös Eurooppalaiseen Broadband Award -kisaan, missä hanke sai kiitoksia ja näkyvyyttä, mutta ei päässyt finaaliin asti. Hanke ilmoitettiin erinomaisena esimerkkinä myös eurooppalaiseen hankekisaan, mihin Maaseutuverkostopalvelut valitsi hankkeen yhdeksi Suomesta kisaan lähetettäväksi. Finaaliin pääsy selviää vuoden 2019 puolella.

Toimintaryhmän asiantuntemus kuiturakentamisessa korostuu henkilökunnan osaamisen kautta. Ryhmä ottikin kopin kuituosaamisen jakamisesta ja kylien aktivoinnista ja osuuskuntien tukemisesta myös hankkeen päättymisen jälkeen ja haki tiedonvälityshankkeen rakennettujen verkkojen vaikuttavuuden selvittämiseksi sekä rakenteilla olevien verkkojen tukemiseksi. Hanke haettiin Lapin ELY-keskuksen Maaseuturahastosta 100% ja sai päätöksen kesäkuussa 2018. Hanke käynnistyi elokuussa ja on aloittanut aktiivisen työn rahoitettujen verkkojen vaikuttavuuden selvittämiseksi sekä osuuskuntien tukemisen ja hyvien käytäntöjen edelleen jakamiseksi.

Leader Tunturi-Lappi on mukana myös Lapin Leader-ryhmien sekä Lapin ELY-keskuksen yhteisessä tiedotushankkeessa Lapin keino, minkä rahoitus tulee myös ELY-keskuksen Maaseuturahastosta. Lapin keinon seuraavaa hankeosuutta suunniteltiin yhdessä ja ollaan edelleen yhteistyössä Lapin keinoja -hankkeessa koko Lapin osalta. Myös koko Lapin kattavaa Perhehoito -hanketta suunniteltiin tiivistä Lapin Leader-ryhmien kanssa yhdessä ja hakemus jätetään 2019 alkuvuoden Lapin ELY-keskuksen Maaseuturahaston hakuun, hallinnoijana tulee toimimaan Pohjoisimman Lapin Leader (PLL).

Toiminta rakennerahastoilla sekä muulla rahoituksella

LTL ry toimi osatoteuttajana Kolarin kunnan vetämässä EAKR-rahoitteisessa luonnontuotealan hankkeessa toteuttaen hankkeessa Tunturi-Lapin lähiruoka- ja luonnontuotealan selvityksen. Työ ja hanke oli valmis lokakuussa 2018. Hanke jatkui erinomaisena yhteistyönä luonnontuotealueella ja edesauttoi uusia toimijoita sekä yrittäjiä kehittämään alaa. Kolarin kunta haki ja sai jatkorahoitusta suunnitelmalliselle kehittämistyölle luonnontuotealueella EAKR:sta. Leader on mukana yhteistyökumppanina myös jatkohankkeissa.

Toimintaryhmä suunnitteli alueen kuntien kanssa yhdessä Matkailun tulosvaikutusten arviointi -hankkeen EAKR-rahoitteiseksi, mutta rahoittajan kanssa käytyjen jatkokeskustelujen jälkeen, päättyi perumaan kokonaisuuden kesällä. Sen sijaan hanketta lähdettiin viemään yhteistyössä kuntien kanssa eteenpäin ja tilattiin työ Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutilta vuoden lopussa. Kokonaisuuden tilaajana toimii Leader, joka yhdistää luonnollisesti kaikki alueen neljä kuntaa. Työn on määrä olla valmis keväällä 2019.

Alueelle suunniteltiin yhteistyössä kuntien kanssa myös ESR-hankekokonaisuus, joka jätettiin Leaderin hallinnoimana ESR-hakuun syksyllä. Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa Ohjaamo-tyyppinen kokonaisuus Tunturi-Lappiin ja aktivoida alueen nuoria erityisesti yrittäjäksi aikovia aina peruskoulusta lähtien. Hankepäätöstä tai jatkokäsittelyä odotetaan seuraavalle vuodelle.

Toimintaryhmä on perustanut nuorisorahaston yksityisen lahjoituksen turvin ja julkaisi keväällä hakusäännöt sekä -prosessin siihen liittyen. Rahasto on idealtaan nuoriso-Leader -tyyppinen, jolla tuetaan alueen nuoria yrittäjiä, heidän kokeilujaan sekä pienten nuorten ryhmien toimia. Nuorisorahasto jäi kuitenkin kuluneena vuonna vielä hieman tuntemattomaksi sen alueelle täysin uuden mahdollisuuden sekä toimintaryhmän henkilöstöresurssien vuoksi. Toimintaryhmä laatikin vuoden lopussa aktivointihankkeen niin nuorisorahaston kuin alueen nuorten aktivointiin liittyen. Hakemus jätettiin käsittelyyn, mutta ei ehtinyt saada vielä päätöstä vuoden lopussa.

Hyvä esimerkki raportointivuonna rahoitetuista hankkeista

Leader Tunturi-Lapin, Leader Outokaira tuottamhan ja Leader Tornedalen 2020 yhteinen kansainvälinen kylämatkailun kehittämishanke ”Väylänvartta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi” on hyvä esimerkki kansainvälisestä yhteistyöstä Leader ryhmien välillä. Hanke tehtiin Tunturi-Lapin alueella tiiviissä yhteistyössä elinkeino-osastojen kanssa ja saatiin siitä oikeasti alueen tarpeeseen vastaava kokonaisuus. Hankkeeseen rekrytoitiin projektipäällikkö Laura Hokajärvi keväällä. Hanke on saanut uusia yhteistyökuvioita aikaan niin kylien kuin yrittäjien taholle, syventänyt alueella matkailuosaamista sekä avannut konkreettisen yhteistyön Pohjois-Norjan kanssa. Kansainvälinen ja alueiden välinen yhteistyö Outokairan sekä Ruotsin ryhmän kanssa on myös syventynyt, toimijat ovat oppineet tuntemaan toisiaan ja tapoja toimia alueella aina valtakunnan rajan yli. Hanke jatkuu vielä ensi vuoden ajan.

Toinen erinomainen esimerkki kuluneena vuonna rahoitetuista hankkeista on Tunturi-Lapin yrityspalvelu -vauhtia yrittäjyyteen -hanke. Kyseessä on Leaderin hallinnoima ja rahoittama kokeilu, joka toimi vuoden verran Tunturi-Lapissa. Hanke suunniteltiin tiiviissä yhteistyössä kuntien kanssa palvelemaan aidosti koko aluetta ja se saavuttikin asetetut tavoitteet erinomaisesti, jopa ylitti ne. Hanke on erinomainen esimerkki yhteistyöstä alueella, halusta palvella asiakkaita, mahdollistaa elinvoimaisuus ja elinvoiman monipuolisuus Tunturi-Lapissa, jossa kaikki toimijat ovat verraten pieniä. Yhdessä palvelun toteuttaminen mahdollistaa laajemman ja kattavamman asiantuntijaosaamisen alueen käyttöön. Tässä Leader aluetta yhdistävänä tekijänä on merkittävässä roolissa. Hankkeelle suunniteltiin myös jatkoa, jota valmisteltiin yhdessä ELY-keskuksen alkuvuoden 2019 hakuun.

Kuvaus teemahankkeista

LTL ry:n Suomi-Neidon Tunturi-Lappi100 -teemahanke saatiin päätökseen alkuvuodesta. Hanke toteutui erinomaisesti ja maksatukset saatiin alatoimenpiteille hyvin reippaasti. Asiakkaat olivat erittäin tyytyväisiä ja odottavat innolla jo seuraavaa, osa alkoi suunnitella myös omaa hanketta, mikä myös konkretisoitui loppuvuodesta. Teemahankkeen idea toteutui siis näiltäkin osin täydellisesti, aktivoiden ja kannustaen kyliä ja yhteisöjä omaehtoiseen kehittämiseen.

Toimintaryhmä ehti valmistella uuden teemahankkeen Nuorten näköistä toimintaa, mutta ei ehtinyt saada sitä vielä viranomaiskäsittelyyn vuoden aikana. Hanke käynnistyykin talvella 2019 ja on tällä kertaa kehittämishanke. Tarkoituksena on tukea kokonaisuutta ajatellen nuorisorahastoa sekä aktivointihanketta, jolloin nuoria on myös mahdollista rahoittaa mahdollisten ideoiden synnyttyä. Hivenen aikataulullisesti myöhästynyt kokonaisuus johtui henkilöstövaihdoksista ja asioiden hallinnollisista priorisoinneista. Mutta teemahanke ehdittiin hallituksessa kuitenkin puoltaa ja näin ollen saatella ensi vuodelle alkavaksi.

Valtakunnallisiin hankkeisiin ja koordinaatiohankkeisiin nähden ryhmällä oli vuoden aikana edelleen eniten yhteyksiä Rural Finland -hankkeeseen sekä lähiruokahankkeen alle toteutuvia toimenpiteitä. Rural Finlandin tilaisuuksiin sekä koulutuksiin ja asiantuntemukseen toimintaryhmä on voinut tukeutua ja näkee, matkailun ollessa alueella erityisen vahvaa, yhteistyömahdollisuuksia laajemmaltikin. Myös tiedonvälitys, sen hyödyntäminen ja mahdollisuuksien törmäyttäminen, ovat toimintaryhmän perustoimintaan luettavia asioita, joista voivat hyötyä koko alue erityisesti pienet toimijat. Leaderin verkosto on äärimmäisen tehokas ja laaja, jonka hyödyntämisestä tulee edelleen kehittää ja siihen myös panostaa. Toiminnanjohtaja on osana myös Matkailuklusteria, josta saatava tieto on kentälle erittäin tärkeää. Matkai-

lun ollessa toiminta-alueella erittäin vahvaa, on toimintaryhmä ollut aktiivisesti yhteydessä myös TEM:n matkailuasiantuntijoihin. Alueella on paljon hyviä esimerkkejä matkailualan toiminnasta, joista myös toimintaryhmä rahoittamalla sekä yhteistyökumppanin roolissa voi olla mukana. Näiden tietojen ja taitojen edelleen välittäminen, aluetietous ja tuntemus ovat olleet erittäin tärkeitä verkostolle aina valtakunnan ylimmille tasoille asti. Toimintaryhmä on ollut myös edesauttamassa vastuullisen matkailun kehittämistä Lapissa sidosryhmätapaamisissa.

Lähirooka ja luonnontuotteet ovat edelleen valtakunnantasollakin esillä ja tämä on erityisesti huomioitu myös Tunturi-Lapissa. Yhteistyö sekä tiedonvälitys alalla, jossa toimijat ovat verrat erittäin pieniä, törmäyttäminen niin yritys kuin yleishyödyllisellä puolella alan toimijoiden kesken on selviytymisen ja jatkon kannalta äärimmäisen tärkeää. Leaderin rooli törmäyttämisessä sekä verkostossa on koettu Tunturi-Lapissa erittäin tärkeäksi pienten toimijoiden tukijana sekä osaltaan myös puolustajana.

1.3 Rahoitettujen hankkeiden vaikutukset

Päätyneistä hankkeista erinomaisena esimerkkinä nostamme Tunturi-Lapin yrityspalvelu -vauhtia yrittäjyyteen -hankkeen. Hanke oli kokeilu alueellamme yhteistyön ja palvelun toteuttamisen kannalta, voidaanko yhteistyötä tehdä, toteutuuko kokonaisuus aluetta palvelen. Tuloksena hankkeessa tavoitettiin 99 eri yritystä vajaa vuoden aikana, jotka osallistuivat toimenpiteisiin, saivat avun eri yritysvaiheissa ollessaan ja uusia yrityksiä perustettiin 11 vajaa vuoden aikana. Osa yrityksistä haki myös investointitukea Leaderilta tai voitiin ohjata edelleen muille rahoittajille. Erinomainen esimerkki alueemme yhteistyöstä ja elinvoimaisuudesta sekä hankkeen vaikutuksista. Strategian tavoitteisiin nähden uusien, alkavien, muutosvaiheessa olevien yritysten tukemiseen ja muutosten edesauttamiseen hanke vastasi suoraan.

Tunturi-Lapissa luonnontuotepuoli on valtavassa nosteessa ja toimintaryhmä onkin ollut mukana, kuten edellä kerrottu, useammassa eri yhteistyökuviossa edesauttamassa osaltaan toiminnan mahdollistamista ja kehittämistä. Toimintaryhmä rahoitti myös lyhyen Keruupilotti2018 -hankkeen, jossa testattiin mustikan keruuta ja sen konseptointia alueella. Hanke toteutui erinomaisesti vastaten suoraan Läheltä käsin -painopisteeseemme ja mahdollisti alueelle seuraavan, laajemman askeleen ottamisen. Kyseessä on syvempi alueellinen yhteistyö, missä Leader on mukana.

Päätyneistä yrityshankkeista, niiden vaikuttavuudesta niin yritykselle itselleen kuin koko alueelle on hyviä esimerkkejä. Pienten investointien mahdollistaminen erityisesti alkaville yrittäjille on suuri merkitys itse toimijalle, mutta myös alueelle. Hankkeista, investoinneista, joita toimintaryhmä rahoittaa ja mahdollistaa, pääsevät nauttimaan myös alueella vuosittain vierailevat matkailijat. Toimintaryhmä haluaa edelleen nostaa esiin matkailijamäärän, joka kasvaa vuositasolla yhä edelleen, jolloin rahoitettujen toimien vaikuttavuus, niiden merkitys kasvaa samaa tahtia. Tunturi-Lapissa käy vuositasolla reilu miljoona vierailijaa (1 139 009 rekisteröidyt yöpymiset Tunturi-Lappi 2018, tilastokeskus Rudolf) vuositasolla, määrä on todellisuudessa kuitenkin huomattavasti suurempi (ei-rekisteröidyt yöpyjät huomioiden). Huomattava osa näistä vieraista nauttii myös toimintaryhmän rahoittamista (matkailu)palveluista, niin yrittäjien kuin kylien osalta. Kun siis puhutaan hankkeiden merkittävyydestä ja vaikuttavuudesta, tulee erityisesti Tunturi-Lapissa huomioida myös tämä valtava määrä kansainvälisiäkin toimijoita, asiakkaita, jotka saavat kuulla Leaderin rahoittamista mahdollisuuksista alueella vieden näin tiedon myös omaan kotiin. Todellisuudessa alueella asuu ja vaikuttaa siis huomattavasti suurempi määrä ihmisiä kuin 15 000 niin sanottuna kan-

taväestönä. Tämä on asia, jota täytyy edelleen pohtia hyvin tarkasti ja saada huomioitua toimintaryhmän tuloksissa, mutta myös toimintaedellytyksissä tulevaisuudessa.

2 Leader-ryhmän oma toiminta ja laatutyö

LTL ry piti esittelyjä, kertoi toiminnastaan, järjesti itse tai yhteistyössä 33 eri tilaisuutta vuoden aikana normaalien työpajojen, ohjausryhmien, SYP-tilaisuuksien ja muiden tapaamisten lisäksi. Myös toimintaryhmän omien hankkeiden Alkuperäinen Lappi sekä Kuitua pohjoiseen tiedotus- ja aktivointitilaisuuksiin osallistuttiin hankkeen puitteissa erityisesti, kun tilaisuuksia pidettiin Tunturi-Lapin alueella.

Toimintaryhmä osallistui viime vuonna myös uudenlaiseen kansainväliseen yhteistyöhön Lapin ammattikorkeakoulun hallinnoiman hankkeen Socent Spa kautta. Leader pyydettiin yhteistyökumppaniksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden edesauttajaksi, sanan viejäksi, jotta nimenomaan pienet toimijat tavoitettaisiin riittävän läheltä. Kyseessä on Interreg Europe rahoitteinen hanke, jonka puitteissa käytiin myös vierailulla Espanjan Soriassa. Hankkeeseen osallistuvat muut maat ovat Saksa, Tsekki sekä Espanja. Uusien yhteistyökumppaneiden löytäminen sekä Leaderin roolin nostaminen kansainvälisesti SPA -alueilla, kuituosaamisen vieminen eteenpäin myös ulkomailla, olivat erinomaisia saavutuksia toimintaryhmälle. Toiminnanjohtaja osallistuikin vuoden aikana useampaan paneeliin sekä keskusteluun kutsuttuna aiheen ympäriltä. Jatkotyötä tehdään ensi vuoden aikana.

Avaukset Norja-yhteistyössä olivat myös erityisiä onnistumisia kuluneena vuonna. Yhteistyö Koutokeinon kunnan kanssa aina Pohjois-Norjaa myöten ovat ottaneet konkreettisia askeleita eteenpäin ja ensi vuonna järjestetään yhteinen workshop toimijoille. Leader-viestin ja toimintatavan esittely sekä avaaminen Norjaan, oppien samalla myös heidän tavastaan toimia hieman vastaavanlaisella konseptilla, oli toimintaryhmän oman oppimisen kuin myös alueen yhteistyön kannalta erinomainen avaus. Yhteistyötä sekä oppia jatketaan myös ensi vuonna. Yhteinen mahdollinen Interreg-hanke tai vastaava on suunnitteilla.

Onnistumisiin voidaan lukea myös yhteistyön avaaminen Saamelaiskäräjien kanssa. Saamelaisyhteistyö toiminta-alueella, aktivointi sekä perinteen säilyttäminen sukupolvelta toiselle, ovat onnistumisia, joissa Leader paikallisena toimijana on mielellään mukana.

Toimintaryhmän alueella Levillä pidettiin kansalliset Leader-päivät kevään aikana. LTL ry emännöi tilaisuutta ja panosti vierailuun paljon. Sidosryhmien avulla saatiinkin esiteltä aluetta hyvin. Päivien järjestäminen oli myös hyvin työlästä, mutta omalta osaltaan myös palkitsevaa, jälleen erinomainen esimerkki alueen yhteiseen hiileen puhaltamisesta, halusta palvelulla alueella vierailevia ja auttaa toimijoita ymmärtämään Tunturi-Lapin erikoisuuden. Leader aluetta yhdistävänä toimijana on vahva ja halu tehdä töitä yhteisen hyvän eteen on suuri.

Uusiin yhteistyön avauksiin voidaan lukea myös yhteistyö SITRAn kanssa. Toimintaryhmä järjesti alueella tilaisuuden, mikä valmisteltiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. SITRAn jalkautuminen alueelle nähtiin merkittävänä toimenä ja yhteistyön avauksena, jonka tulevaisuuden toimet voivat olla alueelle hyvinkin merkittävät. Uusia yhteistyökumppaneita sekä olemassa olevan verkoston hyödyntämistä voitiin edelleen syventää kuluneen vuoden aikana.

Henkilökunnassa koettiin muutoksia hankesihteerin vanhempainvapaan ajan, joka kesti koko kuluneen vuoden. Sijaistavan hankesihteerin nopea oppiminen käytännön työhön oli toimin-

taryhmän kannalta elintärkeää ja lunasti lupaukset moneen kertaan vuoden aikana. Uusien toimijoiden myötä saatiin toimintaryhmälle myös uusia ja päivitettyjä käytänteitä päivittäiseen työskentelyyn mm. tiedottamisen näkökulmasta. Samoin Some-viestinä tehostui. Toimintaryhmä otti käyttöön myös niin sanotut kuntapäivät, jolloin jokaisessa kunnassa oltiin säännöllisin ajoin pitämässä hankevastaanottoja. Vastaanotoilla asiakkaat pystyivät tekemään hankesuunnitelmia, maksatuksia, vaihtamaan ajatuksia tai muuten vain saada tietoa niin Leaderin toiminnasta kuin verkoston hyödyntämisestä ja hankemaailmasta.

Toiminnanjohtaja suoritti vuoden aikana yritysneuvojanerikoisammattitutkinnon (YRNEAT) oppisopimuksella. Koulutuksessa saatu vertaistuki, oppi ja kokemus olivat omiaan edesauttamaan työskentelyä ja palvelua asiakkaisiin nähden. Verkoston hyödyntäminen erityisesti alueen SYP-toimijoiden kesken on edelleen tärkeä ja välttämätön alueella. Jatkuva oppiminen ja kouluttautuminen nähdään toimintaryhmässä kuuluvan omaehtoiseen kehittämiseen työelämässä ja tarkoituksena onkin tukea henkilökunnan motivaatiota uuden oppimiseen ja kouluttautumiseen kaikin mahdollisin keinoin.

LTL ry:n vuosi alueella oli hyvin aktiivinen ja kiivastahtinen. Parannettavaa on edelleen työn tehostamisessa, asioiden priorisoinnin ymmärtämisessä. Toimintaryhmällä on alueella vahva asema ja yhteistyökumppanin rooli merkittävä ja haluttu. Tähän vastaaminen olemassa olevilla resursseilla on ajoittain haastavaa, mutta pyritään tekemään kompromisseja niin paljon kuin mahdollista. Vuoden aikana vaihdokset henkilökunnassa aiheuttivat myös paineita, osaamisvajetta, mutta taitavan hallituksen avulla voimme olla kokonaisuudesta kuitenkin ylpeitä.

Toimintaryhmä on panostanut erityisesti vuoden aikana viestintään, niin sisäiseen kuin ulkoiseen. Toiminnanjohtaja laatii hallitukselle säännöllisesti niin sanotun kuukausikirjeen, johon kootaan tärkeimmät kuulumiset ja terveiset myös kokousten välillä. Näin jokainen pysyy kärryllä, missä mennään, missä kaikessa ollaan mukana ja miten jokainen voi itse edesauttaa toiminnan tunnettuutta ja vaikuttavuutta. Tämän lisäksi LTL ry lähettää tiedotteen neljä kertaa vuodessa myös sidosryhmille sekä yhdistyksen jäsenille niin sanotun jäsenkirjeen. Kirjeet lähetetään sähköisesti. Kirjeet ovat olleet tähän asti pidettyjä ja niistä on tullut hyvää palautetta. Tarkoituksena on auttaa myös sidosryhmiä saamaan parempi käsitys käynnissä olevista ajankohtaisista asioista.

Sisäinen arviointi on edelleen käytössä ja tehdään erityisesti hallitustyöskentelyä helpottamaan ja edelleen kehittämään. Kysely lähtee vuoden alussa edellisen vuoden hallitukselle arviointia varten. Tulokset tuodaan hallitukselle tietoon aina seuraavan kevään aikana. Myös asiakaspalautetta kerätään toteutuneilta hankkeilta ja pyritään ottamaan kehityskohteet huomioon toiminnassamme. Henkilökunnan kanssa pidetään tiivistä yhteyttä, jotta voidaan toinen toistaan tukea tarvittaessa ja saada kokonaisuus menemään yhteiseen suuntaan. Syksyllä hallitukselle sekä henkilökunnalle pidettiin strategiapäivä, missä pohdittiin toimintaryhmän tulevaisuutta, tämän hetkistä tilannetta, tulevia linjauksia sekä uutta ohjelmakautta. Päivä oli onnistunut ja tullaan toteuttamaan vastaavanlaisen ennen ohjelmakauden vaihdosta.

ELY-keskuksen kanssa käydyn keskustelun parissa on todettu, että LTL ry:n kanssa työskentely sujuu hyvin ja toiminta on vaikuttavaa sekä merkittävää alueella. Alue on hyvin erilainen muihin ryhmiin nähden ja toimintaryhmän merkitys korostuu kuntia yhdistävänä tekijänä.

Hankeosaamiseen tullaan kiinnittämään edelleen huomiota ja uuden oppimiseen pyritään panostamaan. Myös toimintaryhmän sisäinen oppiminen niin henkilöstön kuin hallituksen kesken on tiedostettu ja siihen halutaan panostaa. Hallituksen ammattitaidon hyödyntäminen toiminnassa valjastetaan paremmin käyttöön jatkossa.

Leader Tunturi-Lappi ry:n vertaisauditointipari oli Leader Karhuseutu. Vertaisauditointi aloitettiin 2017 syksyllä ja jatkettiin kevään Leader-päivillä. Tarkastelussa oli laatukäsikirja, jota täydennettiin ja päivitettiin vastaamaan tämän päivän tarpeita. Vertaisauditointi avasi silmiä ryhmien hyvinkin erilaiseen toimintaympäristöön, toiminnan merkittävyyteen sekä mahdollisuuksiin, joita ryhmille annetaan ylemmältä taholta. Vertaisauditointi oli mielenkiintoinen, mutta kuormitti huomattavasti henkilökuntaa sekä resursseja. Tarkoitus on erinomainen, mutta käytännöntoteutus ei välttämättä ole paras mahdollinen.

3 Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä

Toimintaympäristön muutokset ovat painottuneet suurimmaksi osaksi uhkakuviin tai tulevaisuuteen varautumiseen liittyen maakuntaudistukseen sekä valmisteltavaan SOTE-uudistukseen. Näihin valmistautuminen ja jonkinasteinen kynnärpäätaktiikka muilla kuin Leader-toimijoilla on ollut vuoden aikana vahvasti esillä. Leader ketteränä ja paikallisena toimijana nähdään kuitenkin hyvänä yhteistyökumppanina. Aluetuntemuksen rooli korostuu suurten toimijoiden rinnalla.

Kuten edellä kerrottu, toimintaryhmä osallistui alueen eri tapahtumiin niin järjestäjänä kuin yhteistyökumppanina vuoden aikana. Tilaisuuksia oli yhteensä 33. Yhteistyöverkoston toimiminen ja sen laajuus ovat Leaderin ehdottomia valtteja, jonka avulla tietoa saadaan aina paikalliselta tasolta aina EU-tasolle asti kaikki välimuodot huomioiden. Tunturi-Lapissa Leader nähdään positiivisena ja luotettavana aktivointi- ja kehittämistyön yhteistyökumppanina.

Suunnitelmat ja toteutunut yhteinen hanke alueellamme yritysneuvontaan liittyen on erinomainen esimerkki verkoston toimimisesta ja luottamuksesta. Myös alueellinen SYP-verkosto ja sen toiminta on luottamukseen perustuvaa, keskustelevaa ja suunnitelmallista, jota monella muulla alueella ei ole. Toiminta perustuikin pitkälle luotuihin verkostoihin ja luottamukseen, mistä toimintaryhmän tulee pitää erityistä huolta myös jatkossa.

Alueellisen yritysneuvonnan tehostaminen, suunnitelmallisuus sekä kattavuus, on toimintaryhmän alueen kehittämisen painopisteissä. Kokonaisuuden toimiminen palvelee jokaista alueen kuntaa, sidosryhmiä sekä tärkeintä, asiakasta. Alueen kehittäjänä Leader on ottanut tästä kopin ja kokonaisuus viedään maaliin seuraavan vuoden aikana.

Kuten todettua Leader on toimijana koko aluetta palveleva, joka on mukana monessa sidosryhmässä niin matkailun, luonnontuotteiden kuin tietynlaisen edunvalvonnankin puolella. Edunvalvonta liittyy lähinnä pienten toimijoiden äänitorvena toimimiseen sekä aluekehittämisen näkökulmasta asioiden esille tuomiseen eri foorumeissa. LTL ry on ollut aktiivinen myös ministeriön CAP27 valmistelussa osallistumalla eri työpajoihin. Työ jatkuu seuraavan vuoden puolella.

Erinomaista yhteistyötä jatketaan kuntien, Lapin Leader-ryhmien sekä ELY-keskuksen ja TE-toimiston ja muun verkoston kanssa.

4 Tavoitteet seuraavalla vuodelle

Toiminnan keskeiset tavoitteet strategian tavoitteiden toteuttamiseksi ovat asetettujen pääpainopisteiden eteenpäin vieminen. Ensi vuonna panostetaan erityisesti nuoriin ja aloitetaan Tunturi-Lapin nuoret kehittäjät -hanke sekä Nuorten näköistä toimintaa -teemahanke. Läheltä käsin -painopisteen alla tullaan tekemään erityisesti sidosryhmätyöskentelyä alan edistämiseksi ja pyritään mahdollisuuksien mukaan rahoittamaan ja tukemaan toimijoita myös hankkeilla.

Ulkopuolisen rahoituksen saaminen on toiminnan kannalta tärkeää ja uusia omia hankkeita tullaankin kartoittamaan ja mahdollisuuksien mukaan myös toteuttamaan alueella. ESR-haussa olevan nuorisotoimisto -hankkeen kohtalo selviää tulevana vuonna ja sen eteenpäin vieminen on yksi osatavoitteista.

Yritysneuvonnan sekä sen tulevaisuuden ratkaiseminen on koko alueen kannalta ensi vuonna konkreettisesti pohdittava asia. Alueen yhteinen yrityspalveluhanke jätetään ensisijaisesti ELY-keskuksen hakuun vuoden alussa. Sen käynnistäminen ja toteuttaminen on tärkeä myös koko strategian kannalta rohkaisten, tukien ja mahdollistaen uusia yrityksiä syntymään, vanhoja kehittämään ja kasvamaan.

Kansainvälinen kylämatkailuhanke Original Lapland, Alkuperäinen Lappi, saatetaan ensi vuonna loppuun ja pohditaan sekä mahdollisesti aloitetaan Interreg-kokonaisuus tämän jälkeen. Norjan yhteistyötä vaalitaan ja pyritään edesauttamaan toimijoiden kohtaamisia alueella. Yritysryhmiin tullaan edelleen kiinnittämään erityistä huomiota ja edesauttamaan niiden syntymistä toimintaryhmän mahdollisuuksien mukaan.

Alueella tapahtuneet toimet älyliikenteen ja robotiikan saralla ovat edelleen asioita, joista tulee olla kuulolla. Toimintaympäristö voi muuttua erityisesti tekniikan kehittyessä, mistä myös toimintaryhmän on oltava perillä. Digitalisaation tuomat mahdollisuudet kyliin ja erityisesti alueen matkailuun ovat vielä käsittämättömiä, mutta yhtä aikaa aivan lähitulevaisuutta. Toimintaympäristö kehittyy Tunturi-Lapissa myös uusien toimijoiden tuomina mahdollisuuksina. Leaderin on oltava aktiivinen ja mahdollistaa osaltaan uusien yhteistyökumppaneiden sitoutuminen alueeseen.

5 Yhdistys ja sen resurssit

Toimintaryhmä jatkaa toimintaansa, selvittää mahdollisuuksien mukaan myös yhdistyksen tuomia lisämahdollisuuksia alueella. Vuonna 2018 Leader Tunturi-Lappi ry:n toiminnanjohtajana toimi Nina-Maria Möykkynen. Möykkynen on matkailun restonomi (YAMK). Hankesihteerin sijaisena toimi Salla-Maarit Saariniemi. Saariniemi on filosofian maisteri.

Kuitua pohjoiseen -hankkeen projektipäällikkönä toimi Seppo Alatörmänen elokuun 2018 alkuun saakka. Alatörmänen valittiin Kuitu kylässä -hankkeen projektipäälliköksi ja hän aloitti elokuussa 2018 hankkeessa.

Väylänvartta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi -hankkeen projektipäällikkönä toimi Laura Hokajärvi. Hanke jatkuu vielä vuoden 2019.

Toimintaryhmä hyödyntää päivittäisessä työskentelyssään tekniikkaa niin paljon kuin mahdollista, mm. Skype for Business on ahkerassa käytössä samoin kuin Googlen eri työkalut. Tämä mahdollistaa etätyöskentelyn tarvittaessa ja alueen erityispiirteiden erittäin pitkien vä-

limatkojen minimoimisen ja taloudellisen ja tehokkaan tavan työskennellä eri puolella Tunturi-Lappia. Toimintaryhmä otti virallisesti käyttöön kuluneena vuonna niin sanotut kuntapäivät, jolloin henkilökunta on ennalta sovittuna aikana tavattavissa jokaisessa alueen kunnassa. Tällä pyritään myös kustannustehokkaaseen tapaan työskennellä lähempänä asiakkaita keskitetymin. Hyväksi havaittua tapaa toimia jatketaan myös tulevana vuonna resurssit huomioiden.

Jäsenistöä yhdistyksellä oli vuoden 2018 loppuun mennessä 312; kunnat 4, yritykset 33, yhdistykset 43 ja yksityiset 232. Jäsenistölle yhdistys lähettää jäsenkirjeen kaksi kertaa vuodessa kevät- ja syyskokouksen yhteydessä. Jäsenistöä pyritään aktivoimaan tulevana vuonna yhä enemmän sosiaalisen median kautta sekä tiedottamaan ryhmän toiminnasta nopeammin hyödyntämällä muun muassa Leader Tunturi-Lappi ry:n Facebook -sivustoa sekä www-sivua. Uutena on otettu käyttöön sidosryhmäkirje, joka lähetetään myös jäsenistölle neljä kertaa vuodessa. Kokousmateriaali toimitetaan pääsääntöisesti sähköisesti ja on saatavilla yhdistyksen www-sivuilla. Näin toimitaan kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti niin hyvin kuin mahdollista.

Hallituksen kokoonpano 2018 ja toiminta

Kunta	Yhdistys/Yritys	Maaseudun edustaja
ENONTEKIÖ		
Birgitta Eira	Saara Pudas	Marika Isokääntä
<i>varajäsen</i>		
Helinä Hautamäki	Aimo Ahti	Hannele Kumpulainen
KITTILÄ		
Veli-Matti Junnola / Yrjötapio Kivisaari	Leena Neitiniemi-Upola	Paula Ojanperä
<i>varajäsen</i>		
Paula Nevalainen / Marita Toivanen	Juhani Alatörmänen	Heidi Nikumaa
KOLARI		
Asta Hakso varapj.	Mirka Kaikkonen	Ilkka Mäki
<i>varajäsen</i>		
Eeva-Liisa Lompolojärvi	Veli Ajanki	Kati Hursti
MUONIO		
Sakari Silén PJ	Minna Hyöky	Ulla Sieppi
<i>varajäsen</i>		
Juha Niemelä	Ulla Kangosjärvi	Marjaana Sieppi

Hallitukselle kohdistuvassa tiedotustoiminnassa käytetään sähköpostia ja Google Drivea. Hallituksella on käytettävissään myös Hyrrän hallitustunnukset, joiden käyttöä pyritään tehostamaan edelleen. Hallituksen keskustelevat kokoukset ovat samalla tiedottamisen tilanteita, joissa ajankohtaisia asioita viedään eteenpäin.

Hallitukselle lähetetään säännöllisesti kuukausikirje, jonka toiminnanjohtaja kokoaa, jotta myös kokousten välissä jokainen tietää missä mennään ja mitä ajankohtaista on meneillään nopeastikin muuttuvissa tilanteissa.

Hallitustyöskentely on ollut osallistuvaa ja kokouksiin on osallistuttu hyvin. Hallituksen kokouksia pidettiin 9, joista kaksi oli sähköpostikokouksia. Myös koulutustilaisuuksiin osallistuminen on ollut positiivista ja yhteistyön tiivistäminen ja toiminnan merkityksen tuominen esille on otettu hyvin ja rakentavasti vastaan. Hallitukselle sekä henkilökunnalle pidetty strategiapäivä koettiin hyväksi ja tilaisuuksia jatketaan myös tulevana vuonna.

Taloustilanne

Yhdistyksen taloustilanne on niukka, mikä aiheuttaa pohdintaa muun muassa osallistumismahdollisuuksiin eri tilaisuuksiin. Tilanne on kuitenkin vakaa.

Seppo

Salla, Laura ja Nina-Maria